

Би-Хемде партия өөредилгези

Чаа өөредилге чыдына белеткендиги Би-Хем району чогуур өөредилге институтун чыгарган. Алардын ичинен бири — Би-Хемде партия өөредилгесинин семинары. Партия райкомунун пропагандалаган агитация кылган баш бурунгар бектик деңгээлде өрттүргөн.

Партия чырымынчынын чет-кини четчелээр, пропагандист кадрларын ийилп алыр чыгуу айтырыгларын райком база чер-черин партия организациалары СЭКП ТК-нын айтырыгын дүйнөтүр хынамчалык чыгарган. Марксизм-ленинизм үндө-инеринин 3. политиктиг 19. өтө-школаар чаа өөредилге чыдына районун колхозтарына, «Өк» совхозуна, бүдүрүлгө, турут болган алабан организация чердерине тургустунган. Школа бүрүзүн ий-ийи пропагандистер-биле хандырган.

Политшколаарнын ажылына туртуулган СЭКП райкомунун бол-ш партия өтө организациаларнын алабынан алаан күтөлдигининин ичинде, кичээлдер олардын хай мурузунда организациастыг эрпел кел-ген. Чыжаа, «Тиледе» колхозта по-литиктиг өтө школын ажылынын дугайында айтырыгы СЭКП райко-мунун бюрозунга, а «Хадан» колхоз-та школын ажылынын дугайында айтырыгы — партия хурамына чу-гаалашкан. Үстүндө колхозта полит-школаарнын кичээлдери үзүктөл-гөн чокка организациастыг эрпел турар.

Партия чырымынчынын систе-мизинде политшколаарнын про-пагандистер теоретиктиг кичээлдерин түр чырык амыралы-биле сыры колхозтарынын, ажал-агыт түнө-дөмгө, коммунист кичизиндеги-нин хөргөмө политиктиг өөредил-генин дөштөг салдарын чеди ал-дын оралашкан келген. Мааза «Кы-зыл тараачын» колхозтун Туран сүт-бараан фермазында политиктиг өтө-школаарын пропагандалаган аш Доста-инин ажылын айтып болур. Өөредил-ге чыдынын эгизинде бээр 13 ки-чээлдерин ол эрттирген. Фермада ажал-хөргөм байланын, чеди ко-нукта сүт саалдаанын түнөлдө-рин, мурунку оорудуа кымынын чоруп турарын кичээлдин эгизинде-де түнөлдөмө динчачыларга про-пагандист чыгуулап берипшаан, кол-лективтин мурунда салдыган со-рууларын тайыбырап турар.

Районун улуттук комбинатта по-литиктиг өтө школын пропаган-дистер эштер Кичин, Ахмадуллин олар кичээлдерге тайыбыр өсөдө-ларин ол бүдүрүлгө черинин амы-ралы-биле сыры колхозтарынын турар. Комбинаттын амыралында чыгуу дээр түнөлдөрин эвес, хари-нда чаа четиштерин олар кичээлдерге чу-гаалаш, боттарынын сумелерин дин-чачыларга кириш келген. Чыжаа, өткөн чыдын коллектив нинти про-дукция бүдүрүлгө шыны 103,6 ху-уусуустан-даа болза, продукция бү-дүрүлгөн ассортиментинин ыракта чеди күтүстөйин барган. Эт-хөргө-мөдөр бүдүрүлгөн, турут кыжын белеткөөрүнүн алаанын комбинат-тын чеди күтүстөйининин чыда-гаанын бө пропандистер өө-рин көргөм, школын динчачы-ларына кичээл үзүндө чугаалаш, политиктиг өөредилгени коллектив-тин чаа чыдаа-соруулары-биле сы-ры колхозтарынан.

Партия өөредилгези районун бү-гү-лө черлеринде бир дөмөй деп са-нап болбас. Политиктиг өөредилгеге удурулган чыдык партия өтө ор-ганизациалары чокташкан. «Искра» колхозта партия организациасы (се-кретари эш Класе), «Өк» совхозта парком (секретары эш Смирнов) партия өөредилгезинин дугайында айтырыгын боттарынын бюро хура-ларына амга чеди чугаалашкан көр-бөөн, чер-черде кичээлдерин кан-чаа чоруп турарын хынаван, маркс-изм-ленинчи теорияны боттары өө-рини турарларын бот-өөредилгези-ге контролдуг тургустунган.

Политиктиг өөредилгеге удурулган үстүндө партия организациа-ларын талашынаа боттук боттан-

дырбаан, бө ажал-агыларда полит-школаарнын кичээлдери уругулу үс-тү келген. Харын-даа «Өк» сов-хозтун Тарлап салбырында 13 кичи динчачылык политиктиг өтө школа (пропагандист эш Санчай) хөргө кы-рында тарал дүшкөн: эрпел чыда-дын сөөлү кварталынын дугузуна чыгуу 2 кичээл болган. Ийндиг тур-бузе, совхозтун паркому ол байла-биле эптежин келген.

СЭКП-нин Уставынин бирги бо-лутунун 2-ги параграфында «... Пар-тия кечигүү кичи марксизм-ленинчи теорияны шигээлди алыр, ботуун ийелдиг денелени бедир, коммунист ниниелдин кичизин өстүрүлгө, база кичизиндеги ийдин бээр хүдээлелдиг...» деп ай-тып турбузе, Уставын бө чугула негеделерин күтүстөйин, хандып турар чамдык коммунисттерин совхоз-тун партия комитети кандай-даа кем-чег албаан. Тарлап салбырын эр-гелекчиз коммунист аш Поспелов өөредилге чыдынын эгизинде бээр политиктиг ортукма школын кичээл-дине чыгуулаа катап келбөөн. Ки-чээлдерге чүтө келбей турар дугайында пропагандалаган эш Зерев ай-тырарга, динчачы эш Поспелов мынча деп донгун үн-биле харылап турар: «Утупкан-дыр мен азы... Ий-чээлге баар чай кайда боор!».

Аржаан школынын директору, СЭКП кечигүүнө кандид эш Му-талапова болган мында коммунист башкылар партия чырымынчы-нын системизинде чаа өөредилге чы-дынын эгизинде марксизм-ленинизм-тин школында өөринин ийитир-дөөнөр. Бир ай эрпел соонза олар ук школында «эки-турамы-биле» үн-гө, коммунист кичизиндеги үндө-инерин өөрини боттук кир-генер. Коммунист кичизиндеги аны айтырыгларын башкыларын өөрини чугула болбайн канчаар, ыччалажак ленинчи партиянын маа-дырлыг төөгүзүн, марксизм-ленинчи философияны, партия болган чыда-тын документтерин база доккаа-лын өөрини — оон-даа артык чыту-ла дээрин черде биддинер.

Пропагандист кадрларга практи-тиг дузаны чедиер ажылы СЭКП райкому сөөлү үдө чокташкан. Өө-редилге чыды эгизинде бээр про-пагандистерин семинарын, чөвүл хурамын, оларга консультацианы организастааган. Ол чорук өөредил-генин шынырына, политшколаар-нын ажылына таарымча чок сал-дарлыг болган. Ол ышкан, марксиз-м-ленинчи теорияны боттары шиг-ээлди ал турарларга консультациа-ларын СЭКП райкомунун политиктиг чырымынчин кабинетинде мынчага че-дир организастааган, оларнын хүн бүрүдө өөредилгезинге боттук кон-тролдуг тургустуу.

Партия өөредилгезинде бар чети-штерин чайдангы, пропагандист кадрларга теоретиктиг, методиктиг болган практиктиг дузаны чедиер СЭКП райкомунда база чер-черде партия өтө организациаларында не-гетинин турар.

Д. ИРГИТ.

Эң-не харысалгалыг үе

— Кудуруктары калбаанан, кулактарын далабачкан, чап-танчыг хейлерин!—деп, сакман-шык кыс У. Оюмча чаа төртү-түгөн хураганарын эргелети-шкан, олар чыны дөшт хоолу-дугаан сугенин клеткаларга ха-лаландыр болган бергеня «УТКА 25 эл» совхозтун улут зоотехник Рита Михайлова Ширшова-биле көрүп турдуу.

Шынылаа, хойжуларын, сак-манчыктерин ажылынын эң харысалгалыг үеи бө.

Совхозтун мурунчы хойжу-ларын бирээс комсомолу Бахмун Орунун өсүү ээи ол сакманшык кыс ажал-хөргөм кончуг чүтүлдү. «Хойжук кичи-лаас» деп тыва улустук үдөгөр сөөү бө үшкү амыралына ба-за дүтүгү турар. Хойну өстүр-

Ушкызыл пуктуг ферма

Бижикиг-Хаянын чавыскалак дагылар олар-белчирлиг, оон делем шөлдери тараа бүдүрерин көүдөдирине болган малга четчир, эки шынарыг кемпер белеткээр та-лазы-биле Барыин-Хемчик районун база бир байлак чери ол. Мында «Барлык» сов-хозтун коммунист күш-ажылын сүт-ба-раан фермазы ажылап турар.

Бижикиг-Хаянын дагыларында болган шөлдериинде ам дээринде хар чагаан. Мыйыстыг бода малды кышкы байла-лык барык-ла күсүк хөзөр.

Саар инектерин хүндүс оларларга кадар-гаш, кечкөк саала үзүндө силос-биле кемперин турар. Эргн чыды үдөйишкан, чаа чылаа утукштур Бижикиг-Хая сүт-ба-раан фермазынын кадарчылары болган саанчылары бедик күш-ажылы чедиш-кинерин чеди алганар.

Ферма ниниизинде 1965 чылаа 532 тонна 576 кг сүт бүдүрүп азы чыл планын 144 хуу күтүстөгөн. Күрүнеге 363 тонна 508 кг сүт садып, планын 129 хуу күт-сеткен. Ферма ортумаа-биле бир саар ине-ке онааштыр 1627 кг сүт сагган. Чүгдө

Малтыннар то-булу

Ушкызыл пуктуг ферма

Фермада эвес, районда мурунчы саанчы, комсомолу Саа Саара бир инектен-не 1700 кг сүт саар дээр хүдээлгезин 2061 кг кылдыр күтүстөгөн. Ол ышкан Тыва АССР-нин алаардыг малчыны Куулар Хажит — 1926 кг, Тыва АССР-нин Дээди Советинин депутаты Хертег Александр — 1885 кг сүт саап, социалист хүдээлгелерин аш-ыр күтүстөкөнөр.

Сүт бүдүрерин көүдөдир болган күрүне-ге саар талазы-биле социалист чырыкка бирги чери ээлэин дээр тысыр СЭКП обкомунун болган республиканын Минист-лер Чөвүленин, партия райкомунун, райкүсүмун болган совхозтун дирек-цианын, парткомун, профсоюзунин ажылы комитетинин шилчир Кызыл туктары ферманын найрадыг коллектив-ти эрпел чылын чаалап алган. Ол тук-тары бө хүннеге чедиер быжымы-биле тут-пушаан.

СЭКП Тыва обкомунун V пленумун доктаалын күтүстөй-биле кадарчыларын болган саанчыларын культура-амырал хандырылганын экижидер дээр совхозтун

Ушкызыл пуктуг ферма

Фермада эвес, районда мурунчы саанчы, комсомолу Саа Саара бир инектен-не 1700 кг сүт саар дээр хүдээлгезин 2061 кг кылдыр күтүстөгөн. Ол ышкан Тыва АССР-нин алаардыг малчыны Куулар Хажит — 1926 кг, Тыва АССР-нин Дээди Советинин депутаты Хертег Александр — 1885 кг сүт саап, социалист хүдээлгелерин аш-ыр күтүстөкөнөр.

Сүт бүдүрерин көүдөдир болган күрүне-ге саар талазы-биле социалист чырыкка бирги чери ээлэин дээр тысыр СЭКП обкомунун болган республиканын Минист-лер Чөвүленин, партия райкомунун, райкүсүмун болган совхозтун дирек-цианын, парткомун, профсоюзунин ажылы комитетинин шилчир Кызыл туктары ферманын найрадыг коллектив-ти эрпел чылын чаалап алган. Ол тук-тары бө хүннеге чедиер быжымы-биле тут-пушаан.

СЭКП Тыва обкомунун V пленумун доктаалын күтүстөй-биле кадарчыларын болган саанчыларын культура-амырал хандырылганын экижидер дээр совхозтун

Ушкызыл пуктуг ферма

Фермада эвес, районда мурунчы саанчы, комсомолу Саа Саара бир инектен-не 1700 кг сүт саар дээр хүдээлгезин 2061 кг кылдыр күтүстөгөн. Ол ышкан Тыва АССР-нин алаардыг малчыны Куулар Хажит — 1926 кг, Тыва АССР-нин Дээди Советинин депутаты Хертег Александр — 1885 кг сүт саап, социалист хүдээлгелерин аш-ыр күтүстөкөнөр.

Сүт бүдүрерин көүдөдир болган күрүне-ге саар талазы-биле социалист чырыкка бирги чери ээлэин дээр тысыр СЭКП обкомунун болган республиканын Минист-лер Чөвүленин, партия райкомунун, райкүсүмун болган совхозтун дирек-цианын, парткомун, профсоюзунин ажылы комитетинин шилчир Кызыл туктары ферманын найрадыг коллектив-ти эрпел чылын чаалап алган. Ол тук-тары бө хүннеге чедиер быжымы-биле тут-пушаан.

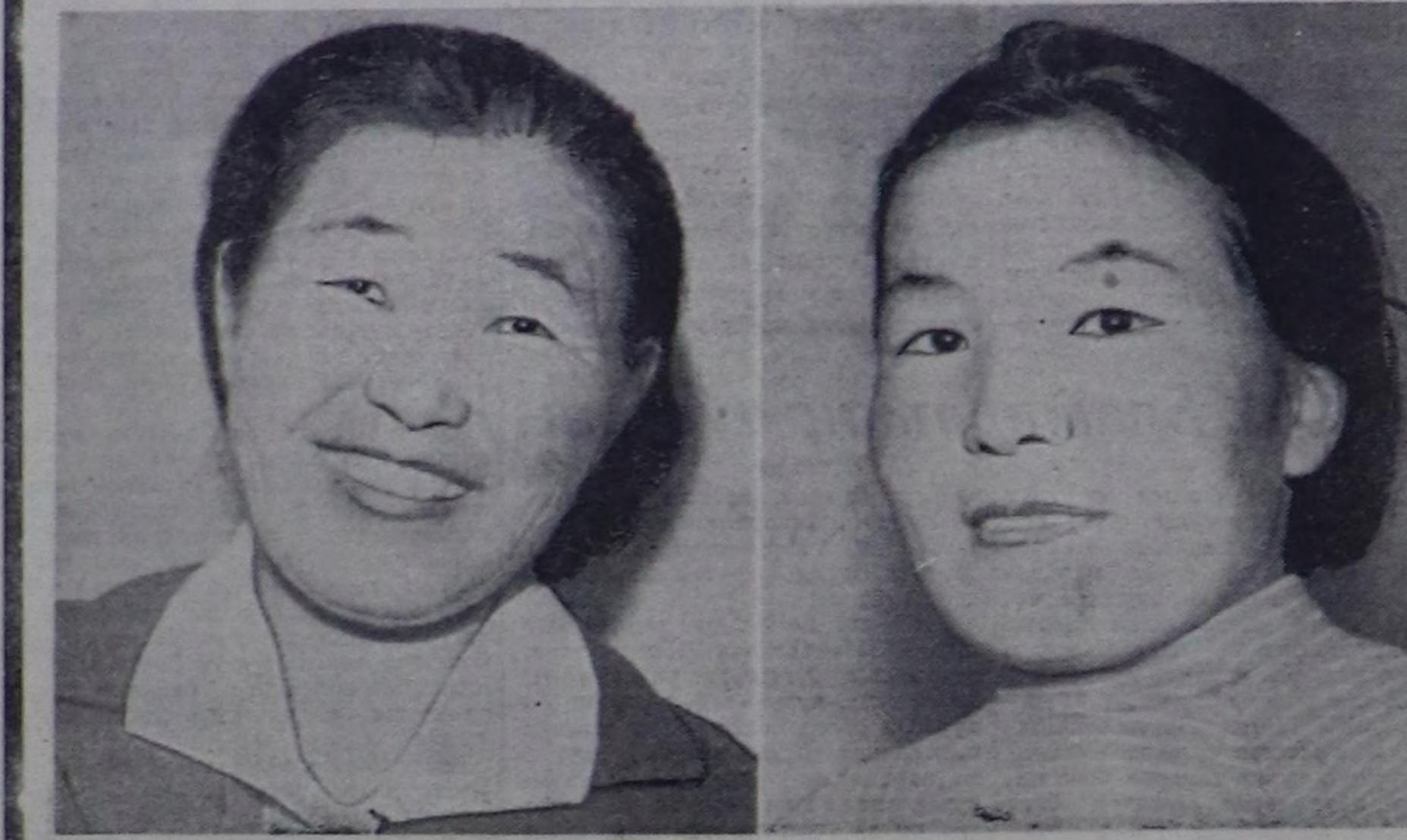
СЭКП Тыва обкомунун V пленумун доктаалын күтүстөй-биле кадарчыларын болган саанчыларын культура-амырал хандырылганын экижидер дээр совхозтун

Ушкызыл пуктуг ферма

Фермада эвес, районда мурунчы саанчы, комсомолу Саа Саара бир инектен-не 1700 кг сүт саар дээр хүдээлгезин 2061 кг кылдыр күтүстөгөн. Ол ышкан Тыва АССР-нин алаардыг малчыны Куулар Хажит — 1926 кг, Тыва АССР-нин Дээди Советинин депутаты Хертег Александр — 1885 кг сүт саап, социалист хүдээлгелерин аш-ыр күтүстөкөнөр.

Сүт бүдүрерин көүдөдир болган күрүне-ге саар талазы-биле социалист чырыкка бирги чери ээлэин дээр тысыр СЭКП обкомунун болган республиканын Минист-лер Чөвүленин, партия райкомунун, райкүсүмун болган совхозтун дирек-цианын, парткомун, профсоюзунин ажылы комитетинин шилчир Кызыл туктары ферманын найрадыг коллектив-ти эрпел чылын чаалап алган. Ол тук-тары бө хүннеге чедиер быжымы-биле тут-пушаан.

СЭКП Тыва обкомунун V пленумун доктаалын күтүстөй-биле кадарчыларын болган саанчыларын культура-амырал хандырылганын экижидер дээр совхозтун

Нуулар Хажит

Саа Саара

ЧЕДИИШКИНЕРНИ БЫЖЫГЛААШ ЧАА СОРУАЛААР-БИЛЕ

Аягыты сүт-бараан фермазын тос өргөлдери шугу чыгып, чырык чуртталга бажынары-биле хандырылган. Бажынарын дөшт-хөргөмдөр эки, радио-приемниктери база бар. Сөөлү мекээлдерин малчынар уругулу дымнап турар. Олар четчир са-ныг чыгуулаагыларын. Ферма-нын саанчылары, кадарчылары

хостуг шактарын культуруу-ны эрпелеринге чычкан. Кызыл булу агитас-массалыг ажылы, кескү агитациянын олаа апарган. Чунар бажын чо-гуур үе-шаанда ажылап турар.

Ферма малдын кышкы ту-руш байламы эки. Мал кемперини куравыры бар. Сааан сөөртүлгези уругулушкан.

Ферма 130 тонна сүт бүдүр-панын 152 тонна кылдыр күт-сеткен болган күрүнеге чүс тон-на сүтү саар турган 141,7 тон-наы сактан. Александр Монгуш

бир инектен-не 896 кг. С. Бичи-нур — 870 кг сүтү сагган, сүт саалдынын көүдөдирине бот-тарынын салымынчин кириген. Бызаа ажаакчы О. Эрес-оол хо-нукта бызаа бүрүзүне 500—600 грамм деня немелден чеди ал турар. Кадарчы С. Алай-оол инектерин хүнүн-не төттүр олар-дырына чычкан болган сем-иртирине дуржулагы апар-ган. Ычанган коллективтин хүндүткелин ол чаалап алган.

М. ЧАЛДЫМ.

«Шекпээр» совхоз.

Түңпелдин эки талазы

Топ ферманын ажыдакчылары эрпел чыл дургузунда кы-дан ажылынын түнөлдигин үдүргөн. Колхоз баштаар чери эки ажал-данынын мактап, шаанал демдегелен, оларга немелде төлөвирин тышкан. Ферма 1964 чылаа сүтүтү нинти саалдаын 480 тонна чедиер, күрүнеге сүт садынын планын 102 хуу күтүстөгөн.

Чеди чыдын сөөлү чыдында Би-Хем районун «Хадан» кол-хозунун бө фермазы 385 тонна сүтү саар турган 520 тоннаы саг-ган, күрүнеге 360 тонна сүтү сагган, планын аш-ып 30 тонна сүт-тү саар деп хүдээлге алаш 36 тоннаы дужаган. Ферманын эд дээр саанчылары: М. Онежик бир инеке онааштыр 1974 кг; А. Дангаа — 1895 кг; Г. Кара-кыс — 1839 кг сүтү сагганар.

Саар инектерин кышкы кемперленин, ажалдаын мурунку-зундан артык күтүстөйин турган, ферма коллективти бирги квар-талда сүт саалдаанын онаалдаын аш-ыр күтүстөй, партиянын сөөдизинге күш-ажылы чедишкенин-биле ужуражыр дээр кү-женишкенин ажылап турар.

С. ДАНГАА.

Хойжу бригадада

«Тээли» совхозтун Бай-Тал салбырында декабрьда 500 ажыг хой хураганнаан. Оон иштинде хойжу К. Калдар-оол төрөөн 119 хойдан 119 хураганын, М. Чым-ба — 103, К. Калдан 63 хойун хураганарын менди алган. Ам-дызында оларларда хар мыры-нч чуга. 17 колхозда хой күсүк хөзөр семис, шыраак.

Бодан санында 3—5 чедиер сакманчыктер быжыглаттыган.

С. ТӨРШЕТЕЙ.

БАШТАЙГЫ ОЛЧАЗЫ

«Чыраа-Бажы» совхозтун Хорум-Даг салбыры төрөөн 547 хой-дан 568 хураганын алган. Бүгү төрүр хойнун 25 хуу олдаан. Дөң-Терек, Хорум-Даг сүт-бараан фермаларында ниниизин-биле ян-вар 9-на чедиер 35 инек төрөөн. Оларнын чаш бызаалары менди. Малдын чаш төлүн кыштан менди аш-ыраы дээр малчынарнын ажылы улам күштелген.

Хойну С. Шырап төрөөн 82 хойдан 84, М. Кижээ — 102 хой-дан 104, М. Чупулам база 102 хойнун 106 хураганын хорамча таарыштырбайн алган. Кышкык берге дөз ам-даа мурунустан деп чүвени хоймулар эки билер.

Н. ДЕЛЕГ-ООЛ.

Школа болгаш өөредилге

Элэди уруглар дугайында

Элэди апарган уруглар боттары уруг кичилер кылдыр санаасар-лар. Ычанган кичизиндеги боттары дүвүрдин турар чыды болган бер-ге айтырыгларын бирээс — элэди уругларын кичизинде бот арт-шкан. Элэди уруглар кылдыр дээр боттарынын онгайга үшөөлү кылдыр санаарлар. Уруг кичилер-нин кичизиндеги уламынчыны-нын шын эвес кылдыр көрөөр.

Назы-харын пилчиге үеи бо-лур — элэди уругларын болган олар-дын корум-чүрүмүндө ончотта-мынчынынын чамдык ада-нелер болган кичизиндегилер-даа шил-чиге үзүндө онгайга байдалы кыл-дыр санап турары шын эвес. Ы-чан уругларын кичизинде берге, өзүн келгеш, өткөн дээр боттал хары-лаа хоралыг, чүгдө дөргө уруг кичилер кичизиндегиле са-ныг салбастан, ону ала-чайгаар-лаашкыны кириреттер.

Кичизин хөйрөттинин тургу-суларына кичизинде кол фактор болур уужурут. Мун таварыла-нын чүгдө чыгымында кичизин аажы-чанч төртүтүгөн онгайга шы-нарыдан, а мунун тос чүс тозап тос таварылында дашкы сал-дарлардан азы өөредилге, кичизин дигелген хамаарыг, дээрин уруг орус өргөмдө И. М. Сетенов чыда-лап болот.

Элэди уругларын социализм-толарында, ону долгадыр турар байдалын күтүстөйгө өөрини көр алаар. Организмизде ескерилгелер болган билинин калбарганы, бот-тускайлаа чорун — элэди уругун ботун улуг кичи кылдыр көрдү-ринге чедиер. Ычанган элэди уругларын долгадыр турар кичи-лер ону билген турар деп күзөө-рлер.

Оларнын ийндиг күвэлин башкы-лары, ада-мези шын угал баштаар болза, уругларын харымсалгаз болган ийелени бедик, кошак эш-чөөрүгө дуузаласарлар. Уругларын шын эвес кичизинде болза, олар-нын күзө-чүтүгү өскө уламын-

кын-биле чоруй барып болур. Уугу-лур дээр таапкылар, турмык бо-лур дээр ишкан өскө-даа чараш эвес чачкыларын элэди оолдар болган уруглар өтүгүш алыры хааа эвес.

Чамдык улут кичилер байырла-лар таарыштыр уругларын арга кичириттери кончуг шын эвес. Ө-бүзүнгө ада-мези чөпшөөр-биле биле арганын кичилер, уруглар эш-чөөр-биле кады база кичи өөрини бээр болот. Арга баш мезонинг ажылдаары сураарлар, угаан-са-рымды кошпадыр, кичизин хары-салга чок болдуруп келериндегилер ажалын шынырын элэди уруг-лар баксырадыр.

Маалдыр дугайында холчок со-нуугаарлар. Оон дугайында со-наарын кончуг, киноларын күзө-лдил-биле көрөөр. Ычанган уруг-ларын кичизиндеги олче хаара ту-гула чыгуула. Ылангы оолдар кан-дыр бир солгон ажал-хөргөм эр-гелде, бергелдег таварышкын, арга-сонсак калгылар. Эгээр ажылы түнчүгүгө чедиерин багай чачыл-чалгаа чорук мычкан тыштыр. Уруг-ларын он чылдадыр уужурут. Хой-нанынг ажалынг ажал-хөргөмдөр элэди уругларга дагып, эгээр ажалын эчизинге чедиер кылдыр чачкытыр алаар. Хүн чүрүмү сагымды, бажын ажылыга уруглар-ын дуузалаштыр. Бодунун чети-штерин эди, ботун бот кичизинде дөргө тура-соруугу болуур-дур.

Оон-биле бичи уруглар ышкан кылдыр чыгуулажыра элэди уруг-лар ботун улуг кичи кылдыр са-нааш, ада-мезини сөзүн динчазы болуулар. Мындиг уруглар-биле канчаар чыгуулаа чоругура? Олар-биле чыгуулажыра бир алы-биле, бот-боттарын ханы билчин, хүндүлгезин чыгуула. Кичизин-чиге кичи элэди оолдун азы уругун төлөттиг чорун, оон омакындын хүндүлгө көр уужурут. «Сен дээр, уруглар кичи-дир сен, мын-чаар ажаллап болбас», «Мээң чыдаагызын аныда, өскө-даа чыдаагызын аныда, өскө-даа хөргөмдөр хандыр бодан билер

аларган сен» деп бүзүредип чыга-лап болур.

Ада-мези кичи мен деп алгаш, холдун эрпел кончутуулары чөре шын эвес. «Тонун нет дилер мен, ола-да, ботун соок-тур», азы «Сен» чү-лү чыгуулаа-дыр мен, ону күтүстө, чыгуу-даа мычкан» дээр чикетиг дужаалыгынын чамдык ада-мези дээрден бот-ла дымнап болур.

— Кичээлде алган мен, авай. Бичи ойнаш келки — деп, оглу ди-дээр:

— Кайнаар-даа барбас сен!—деп неш шугу хуруп кагылаар.

— Мырцай эр-дир, чүгдө сес-пак, агаарын экини көрөм.

— Чорбас сен ол-да, мен мычар күзөй-дир мен!—деп, авазы хөргө-мөдөр.

Хөдүн эрпел карак салбас, азы карылардан чорук элэди уруглар-нын сазым-сетилин дүвүредир. «Мен ам улут апарган кичи-дир мен, авай. Сен мен ам-даа бичи уруг хөзөр кылдыр көрүп турар-дур сен. Мээң эштерим уруглар та чү дээр кичи. Адам-биле кайна-лаа мычар чыгуулаа чыгуулаа болот сен. «Мен чүгдө-ле истеп, хынаар кичи боор сен? Ычанган эштерим кичи «бичи оозчуну ала» дийди-дир. Мындиг сөстөрүн элэди уруглар шын сөстөй-биле хомулуп чыга-лаан тургулаар. Эш-чөөрүн арык-ча уругларын кичаар сөзлөрү кон-чуг таарымча чок.

Шын кичизиндегилер кол үндө-ини күш-аыла болур. Ончотканын, ботун өрү көрдүрүр чоруктары күш-аыла-биле ада кичизинде ап болур. Ычан ол хой-нанын кор-ум-чүрүмүндө, коллективне чачы-гып, ону хүдээлге күтүстөйгө дааныштыр келер. Ө-бүзүнгө кел-чиге бичизинде күш-аылы кичи-динде уругларын бот-тускайлаа болуура, корум-чүрүмүт болууру чачкытыр. Уруг кичилер-биле кады коллективтиг ажалдаын-га уруглар мычкан. Ылангы ча-рыштыг ажалдап турган улут ки-

жилерден чөре чыдып кагбашы бодарлар.

Багай ажал дээр уругларын ажал-ны, мытырын болбас. Ажалдык күтүстөйгө багай болганын, мыч-таш катап кылдыр дээрин, эш-чө-биле чыгуу

Кызылчулар партиянын съездинге

АК-КӨК ОТ

РЕПОРТАЖ

ТӨЛЕПТИГ БАРААЛГААШКЫН

Коммунисттик күш-ажылдын бригадалары деп демисел Тывага бир дугаарында республика типографиясында эгелзген.

Ур болгаш шудургу демиселди сөөлүндө коммунисттик күш-ажылдын бүдүрүлгөсү деп атты блар республикага база бир дугаарында чаалап алган. Оор бээр ол мурнакчы коллективтин пех, бригада кижилери бүдүрүлгөнү ай, квартал, чыл планын үргүзүчү ажыра куусеин, ажалдын кончугу акы шынары дээр демиселди улам-на тыңгырадып, улам-на акы түнөөдөрү, чедикшилерин чедип ап келген.

Коммунисттик бую-биле чурттап, ажалдап турар бүдүрүлгөнү кижилери чаа чылдың баштайгы чартынын хунеринин бирээнде боттарынын клубуна чыгып келгенер.

Бүдүрүлгө профивил комитетинин даргазы эш Голубев куралды ачкан. Куралдын айтырымы: дөрткү кварталдын түнөөдөрү болгон 1966 чылда коллективтин социалисттик хүлээлери башталар.

Бүдүрүлгө комиссиянын даргазы анык оол эш Шевченко идириге үнүп келгеш, эртен чылдың дөрткү кварталында бүдүрүлгөнү канчаар ажалдаанын чууаалган. Квартал планын полиграфия 120 хуу ажыра куусеткен. Пех бурчуу-ба боттарынын планын 113 хуулан чөлө куулап-лай, эң үстү-ле 132 хуу чедирипкен. Дөрткү кварталда бүдүрүлгө 3300 ажыра куусулган чедип алган. Бүрүрүлгө эш Самарцев

вага удурткан бригада ол цехтин бригадаларынын аразында шил-чил чорутуу ымпелди чаалап ап, акша шаңналын алган. Парлаар болгаш дөптөрлөрү пехтерин Ми-хайлина, Мартынова оларын удурткан бригадаларында шил-чил кызыл ымпелдерин болгаш акша шаңналарын тысырын чарлаптарга залда олурганнар адыш чаксап, тийлекчи болган бригадаларга байыр чедирип тургулаан.

Квартал планын 119 хууа куусеткен дөптөрлөрү пехке шил-чил чорутуу Кызыл тукту болгаш дун-хун чокка хыл турар кызыл сымлысты хөвөө арттарынын чарлаптарга, адыш чаксапшынары динирип үнгөн. Ол цехтин на-чалыгы эш Федорова тукту база каттап хүлээп ап тургаш, мынча дээр:

— Бо 1966 чылда эртен чыл-даа ажалдаан артык ажалдаар бис. Чүгө тергенин акы шынарыл про-дукциянын бүдүрүп үндүрүп, кы-зыл тугуштуу болгаш сымлы-сты кымы-даа бербес дээр ажалдаарын пехтин бүтү ажал-чынарынын мурнуулан хүлээнип тур мей.

1966 чылда канчаар ажалда-арын социалисттик хүлээлери-не пех начальниги ап, бот-бот-тары социалисттик чарышка кий-гырып турганнар. Кызыл тукту ажалдаарын дөптөрлөрү пех пар-лаачылар цехин, а паралаачылар—өрүгө цехин соңгарышка кылгар-ган. Типографиянын коллективин чыл планын 1966 чылдың де-

кабрь 29-та, нинти чымыла пла-нын декабрь 20-де кууседир, күш-ажылдын бүдүрүлгөсүнү улагат-тырар, оор чарыгалын эвөөжө-дирип, бо чылын 2000 рубльдин камналгазын алыры дээр өскө-даа хүлээлери алган.

СЭП-нин XXIII съездинге күш-ажылчы чаа белектерди ужуражырын социалисттик чар-ыжы коммунисттик күш-ажылдын бүдүрүлгөсүнө калбарган. Оор пехтеринге-даа, бригадаларында барган кижилер партиянын ам болур тугуштуу съездинге төлөптиг ужуражырында ажалчынары кийгырып турар лозуннарын көрүп каар. Съездинге төлөптиг белек дээр чарыш чүгө пех, бригада аразында эвес, харын ажалчын бургуулу аразында калбарган. Бирин кварталда пландан ажыра 2 муң рубльдин продукциясын бээр.

— Бистин бүдүрүлгө бирин кварталдын планын сээр ажал-чынарынын мурнуу чарында, март 27-де кууседир. Съездинге чедир алды өрөдиге номнарын бүдүрүп үндүрүп. Москванын болгаш Ленинградтын мурнакчы бүдүрүлгөлеринин үлгөрин элери, металлды, олар чүгүлү, сазын-ны, будукту база өскө-даа мате-риалдарын камнап алыр дээр де-мисел бистин бүдүрүлгө бо чыл-ды эгезинде-ле кирген. Моон мурнуула биче хөмчөөлү сазын кескинденип ооктап турган болу-вуса, ам хөмчөгү кескинденип сазын дээр камналганы эгезинде бис. Мынчанга бо чылын 15 муң

рубльдин сазынын камнап алыр сорууларын салдымыс. Сазында өскө материалдардан 6 муң рубль-дин камналгазын алыр. Электро-энергиянын анаа кывар, чарыг-даттынар чорутуу болдурбайн, оор бестин 1 муң рубльдин камнап алыр бис. Машиналарын анаа турар чорутуу болдурбай, артык чарыг-дал болур чорук-биле демиселди күш-тедирер. Москва, Ленинградтын мурнакчы бүдүрүлгөлеринин ини-пиатназын, үлгөрин элери дээр-көш, бо чылын нинти-биле 140 муң ажыра куусулган камналгазын чедип азыр аргалы болуп турар бис — деп, типографиянын дирек-тору Виктор Иванович Чекков чу-галлады.

Коммунисттик күш-ажылдын бүдүрүлгө бо чылын баштайгы хонуктарында күш-ажылчы чаа башынары кылган. Бо айнын баштайгы он хонугу эртен. Бо аразында полиграфистер январь-нын планын кууседирин 50 хуу чокшудулар берген. Мынчанга олар бо айнын планын хуусаа бе-тинде кууседирити толаргай апарган. Чүгө өрөдиге номна-рыдан бестин январьда 3 номну холдан үндүрүп доозары көрдү-нүр.

Республиканын мурнакчы бүдүрүлгөлеринин бирээ — типо-графиянын байраалдыг коллектив-ин чаа беш чылдың баштайгы хо-нуктарында мындыг күш-ажылчы чедикшилерини болуп, бурун-гаар улам-на херик башынары кылдып бар чорутуу.

Т. ДАДАР-ООЛ.

Умен-не минута иштинде чемни хайындыра кааптар хуулгазын газ (хей) дугайында чууга хоорайга та-рай берген. Төөлчүгү чууга бээр? Чок, шынап-ла ындыг ак-көк оттуг газ бээр апарган.

Ону барып көр дээр. Интернационал кудумчузунуң эге умучне кылаштып ор мен. Январын соок салгыны хадымчыл, үлдүргөй харын дүвөөндөр эстедип тур. №6 бажың, нөвөтир №2. Ында Н. М. Савилов эг-бүлөсү чурттап турар. Келген хөвөөсүн ужурун чууга-лап чорума-ла. Надежда Машпаева:

— Газ садып алың деп бээр? — деп айтырар, эр-хей-дири сен, оол, ол-ла болгай харын дээр, чазын хү-лүмзүрдү.

— Чок, анаа сонургап көр дээр, угбай.

Надежда Машпаева ерт баллону хөвөөрүг, оон ша-ла-ла улуг кызыл баллон, хөп чуур машина дег план-та көргүстү. Оларны салаа дег чоон резина хоолойжыгыш-биле туудуштурган. Баллонда газ бар. Оор инопказын бичи ажалда даламаш, плитанын бир өвзүнүн халы-ын амыткаш, от шаңкаш аңда туза кааптарга, ак-көк өңүгү өтчүгаш чалбышталып кыва берди. Ыш, чыт

чок магагы от! Чем хайындыра ындыг от кыпсыр эскертер планта дөрт, оларнын ааанда бөөөлөр били-рар өрөлчөгүштер база бар.

— Мурнууда керосин кыпсып, чем хайындыра хө-рескелдиг турган бис. Анаа сугну ийи шак иштинде арай борда изидип, чем хайындырып алыр чүе. Бо дээрде хала чок чүе-дир, умен-не минута иштинде чемни хайындырып алыр — деп, Надежда Машпаева магадап чуугалады. Бо №6 бажында ындыг газтыг кварталар амыгында ындыг газтар база бар. Бир баллон ишти газ-биле ийи ай иштинде чем хайын-дырып болуп.

Телефон, Ильичинин лампочкалары, радио тыва арат-тыг культурулгү амыдыралынын адырылбас, эргөөн чууга кезектери апарганы дег, ак-көк от база оор эди-лели болуп, бөгүн Кызылдың, а дээрда республиканың өскө хоорай, суурларынын чурттакчыларынын бажы-нарына хып, сугну мургурадыр изидип, изиг чемни хайындырып берип турар апар.

Д. АНАЙ-ООЛ.

КИЖИЛЕР ӨӨРҮҮР КЫЛДЫР

Кызылдың дааранына комби-на-ды деп этикеткалыг дааранына кымыларын республиканың кайы-даа садыгаларында тып ап болур. Дааранынчың шөөр холдары тийгүжү, малчында кыштын ха-йыра чок соолундан камгаланып кидер чыгыс хөвөөрү бүдүрүп турар. Бистин хөвөөрүгү, илалыңа чыгыс үгө, өң-базын кылдыр кеттирилген чоруктар. Оларнын каас-шыны хөп-санында оолчунаттыг бүдүрүп кымылары бар. Ол мышка хөвөө бичилерге болгаш школачыларга таарык-чык хөвөөрү комбинатта даарал турар.

Эртен чылдың чамдык түңкө-дөрткүлү таңкылышкан, даара-ныкчыларын ажал-жичи сонур-гал көрүздүр. 1965 чылда про-дукция бүдүрүп планын комбинат 100,6 хуу, бүдүрүп, продукциянын сайгарын 100,8 хууга куусеткен. Чамдык кымыларын оруламыс

кылдыр куусеткен, бүдүрүлгө планында ажыра 13 муң рубльдин оруламыс комбинат эртен чы-лын кирип алган.

Күш-ажылдын бүдүрүлгөсүн бөдир, оруламыс ажалдаар, мурнакчы ажалын бүдүрүлгөсү шил-чил таласы-биле чамдык ажалдарын комбинат кылган. Эртен чылдың бо коллектив ажал-норманын ниитиз-биле 107 хууга куусеткен. Чыл дүрүзүндө ажал-норманы кууседир таласы-биле мурнакчы даараныкчыларын мак-тас аражык. Оларга хамар-жыр В. И. Чижова (168 хууга куусеткен), О. Ш. Монгуш (140 хуу), А. Г. Манжарова (124 хуу) хышка мурнакчыларын ажал-даарын оон ыңай-даа уламчылап болур.

1965 чылда 8 чартыктын сана-дарын бүдүрүлгөсүгө келтиреткен. Ылаңыга Оренбург областың Бу-зулук хоорайда дааранына фо-риказын мурнакчы дүрүлгөсү-зүндө үндөзүлгө, чартыктын са-надарын дааранынчы А. Ф. Че-лишова, текөөлө эш Ивановаңың бүдүрүлгөсүгө бүдүрүлгөсү бот-тоңдурган. Бо дээрде бүдүрүл-гөсүгө камналганы ажалда-арына улуг ужура-дууламыс.

— Беш чылдың баштайгы чы-лын канчаар эгелзген силер? — деп бистин айтырымыска кол эконо-мист Елена Егорова Маслова:

— Беш чылдың баштайгы чы-мы төвөлүгү чылдарын бирээ — партиянын XXIII съездин мар-та бооп эртер. Бистин даараны-чыларын сентябрь Пленумунуң иштиндерин амыдыралда бот-тоңдурган дээр чүткүлүгү ажал-дап туралар. Оларнын баштайгы башынары бижык: продукция бу-дүрүлгөсүн 105 хуу куусе-дип алган — деп чуугалады.

Партиянын XXIII съездин че-дикшилик уткуур дээр Кызыл-дың даараныкчыларын 300 чы-гам кижилыг коллектив чөмөгө тура-сорукуг ажалдап турарын түс-түс чектерде ажал-иштин кан-чаар чоруп турарында көрүп бо-лур. Фабрикадан эскелген аны-буру хөвөө-сазын пестерин метр-леп хөмчөзүр, үрөй кыламын то-дарадыр база бок-доолундан арыгал аштаарын белекка не-гизде боттандырып турар. Комби-наттын бүдүрүп үндүрүп турар кымыларын күнү-даа мурнууда бо чедип дамчып эртер.

Эптиг болгаш чараш...

Кызылдың Титов кудумчузунда №12 магазы. Ында бажың ишти-ниг эр-хөрескелдерин болгаш ажал-чы баранынын садып турар. Ол хун анаа чаа эр-хөрескелдер кы-ро-ни беш улур билип алган улуг ма-гаша-да манап турупкан.

Элөө болгаш радиоприводын, телекүрү тургузар тумбочкалар, комодтар, хөп сугар шкаптар хү-лээп алдыган.

— Чинк-даа, эптиг чараш-даа, ма-галыг тумбочка-дыр бо. Шалыда мындыг эптиг кижилер боду көдүрүр хамаан чок, ыңай-бээр шимчедир идири бестин берге чүе болгай — динишкан, бир хөвөөсүн кижилер тум-бочканы долгандыр шимчилеп көр-бүпкан, оор экинчегеиштерин ажал-ды, дедир хаан каап, көрүп-ле тур.

Ол-бо таладан «мөңгө тумбочка-да», «мөңгө комодтар» дээрлер-ле хөй.

Кайы фирманың кылган эр-сепи боор деп болаш, марказын көрүм-кө, «Улут-Хем» мый ажал-агыт че-ри. Эр-хөрескелдер кылдыр пех дээр.

Канды-даа бүдүрүлгөнү ажал-хөвөөсүн үлөкөчтөп ол чөриң продукциянын хөвөөсүгө болгай. Кызылдың садыкчыларының болгаш чурттакчыларының боталы-биле алырга, сөөлүгү үгө, эл ила-ныг эртен чылдан эгелзген, рес-публика намыскалында эр-хөрес-келдер кылдыр пехтин баранынын шимары элөө экинчегеиштер. Оон уламчында садык чөкчөлдөргө, оор экинчегеиштер ажал-ага аяла-ла сайгарыла, чок турар шифоньерлерин-даа, комод-тары-даа тыппас силер...

Кымылда эр-хөрескелдер цехи, Ону шаанда фабрика деп адып тур-ган. Ам ол Улут-Хем мый ажал-агыт чөриң бир участкуг, цех апарган. Чамдык болганы-биле оор катраган ажалдакчыларын цехин ам-лаа фабрика деп адымпаан, а ында салбырлар, азы участктарын пехтер динирилер.

Бүдүрүлгөн ады өскөргөсүнүн дең амы кылдыр чартыгалар бол-гангай.

— О, мурнуулаамаңга боталарга, дык улуг башың кылдыгыңа боталар пийи — дээр, технолог Л. А. Ковалев, бээр келтир дөптөң, мен-че көргөш, кабинетин үнүп чорут-ту. Дарааында бир өрөөлгө келгеш чараш, ындыг кончуг бөдөө-лаа эвес, секретерге айытты. — Бо чылын кылды эгелзген бис. А шаандагы та-буреттерин, бистинге чаап турган студиялар, столдарын көргөн ийиң септер бе?

— Ийе, кончуг аар болган бедик төгөрник столдар ийиң.

— Ындыг, кылды. «Е-шаңдыг эр-гөлдөң үрү-биле турар эвес...» Хөвөөсү баралынар — деп, Леонид Алексеевич чалай-дыр.

Быжык, эш шынарыл тафта, азы диванын кым садып алыса-ла-ла. Ылаңаа оон шынары хамык операцияларын эгелзген, өскөр чуталаарга, дилген амы материал-нын шынарында хамаржыр. Эш шынарыл, чарык-чирек чок мате-риалды бөккөргө, оон ажалдаа кыр-кыр коошкондунуң хулагар болгай. А бир эвес чарык, хөй бу-дуктуг мый болза, оон олар чүтү кылдыр үндүр бижээш, садыр апар.

Тускай хөвөөрлөргө бижип каан калбак мыйтары кургакташ, ма-шина цехинге чондурп, хаарыла-даш, шуугайларын хырбалаан, пресс-машинга чышыр бастырып-тар. Дарааындагы операция — аны-аңы келектерин, деталдарын чышы, эптөөш, ам-ла кандыг-бир бе-лен кылды бүдүрүлгөсүн бур. Мур-нуудагы салбырларга анаа-ла каз-бак азы борбак хөвөөрлөргө мый-тары эртен, хырбалап келгеш, ко-мод азы чөп шкафы болу бээр. А дарааында оларны булуп, шөөр-лөрлөргө чорудар.

Эр-хөрескелдер кылдыр пех эртен чылын полярда-ла чеди чыл пла-нын куусеткен мурнакчы бүдүрүл-гөлерин бирээш. Чыл тончүгө чедир ол коллектив 24 муң рубль-дин продукциянын пландан ажыра ку-усеткен. А оларнын чааап эр-хөрес-келдер барык шуптузу долугу-биле сайгарыткан.

...Цехке кире бээр, өскө-даа мый ажалдан кылдып турар бүдүрүл-гөдө дег, мый чүгүнү, чулуунуң чыды дораан думчукка дээр. Ын-чала-даа ажалчынары көргөш, оларнын иди-хөвөөсүн мый чона-га үгөн доозу-биле шынгыганын эскерип каар сен. Шала кырын ба-ла-ла барык хөс чөк чок кылдыр чончуг, хирөөндө дуй чыткылапкан. Аптыкчалар аргалып күш чөтөп-тин бээр о. Ынчанга, ындыг байдал-ды чылдады болурунун аргазын чүгө дилеп тын болбоз деп айты-рып тургустунуң келер.

Вентиляция тургузуламын бы-жыкка, довурак-доозунуң үндүр соруурун болур. Ол айтырыг чекке, чачыс эвес улаа кодурулган. Ын-чала-даа бурунгу чылдан бээр чөк чаргаш вентиляции тургузуу келген туугуларын мынчага дээр чүтү-ла кылбаан, а пехтин уду-рутууларын оларнын мурнууга шы-гыны негелдеп салбайн турары кан-чай-даа таарымчалыг эвес.

Цехтин хөжүмдөң мында ажал-дарын механизациялаан болгаш автоматизациялаан хамаржыр. Ынчала-даа вентиляторлар тургу-зууламын бир-лаа машиналар, ста-ноктар бижыгалымын болгаш ажал-ага кыртылган. Амды-аңыда чүгө довурак-доозу ажал-чынарыга шаптыган турар. Мех-анизмдерин ажалдаа кыртыр ө-лөрүн үндүр хөвөөрү, үгө-чар бөдүмөдөрүн чыды база де-мисел негелдир. Ылаң, сактырга, үрөкчө болу дег чүтү нинти ажал-хөвөөсүгү улуг моондук болу берген.

Бо чылды, чаа беш чылдың баш-тайгында, эр-хөрескелдер цехи бөгөй эвес эгелзген. Хөвөөсүнүн негел-дөңгө дүштүр ажалдаары оон бол соруламыс болган.

Амдыаңда бестин беш чаа хө-вөөрүн баранынын кылдыр шим-пиреттиген. Ном, хөп шкафынын, секретерин, диванын доо-евон чыгып, оларга көргүзүп, са-вал-оолды өрөөнүн көрүп шим-пиреткен.

— Продукциянын сайгарыламын — кол коорутууларын бирээш апар-ган. Ынчанга хөвөөсүнүн негел-дөңгө өрөөнүрүн, депшигелгө саналдарын дүргөн сайгарын кы-

Чымчак эр-хөрескелдер цехинин бо чылын хөвөөсүгө саадаар дээр диванынын дөвөлдөткө. Фото В. РАЧКОВСКИЙНИН.

зымып турар улус бис. Ынчала-даа ассортиментин кыска хуусаада өскөргөсүн чамдык экономиян көрүлгөсүн бестини элөө бер-келдир-дир — деп, машина салбы-рын мастери З. И. Кутавина чууга-ламы.

Мастерин чуугааында чөптүгү чүтү бар-ла харын. Ынчала-даа шитки куралдарынын дилеп ты-варында болган оларын шиткөөдө-

ринде ам-даа чөтөстөр барын пех начальниги Н. И. Стрельников, чы-мчак эр-хөрескелдер кылдыр брига-дын удурутуу В. К. Турбин, ажал-чы Н. И. Булатов оларын демекселенип чөтө чүтүлдү.

Чимчак кылдыр чымчак хөвөөсү-дө бригадалында мындыг фак-тымы алымы. Мурнуудагы диван-парың оорамы бедик. Боттары улау, бажың иштинге хөй чөр эже-

лээр тургал. Коллектив ам диван-ның оорамын дүе удурула дүжүрүп ап болурунун аргазын тыппан. А пружиналар аразына хөвөө салып турган болза, ам чымчак чоңула-рын хөвөө-биле холлаш салыр апар-ган. Оортан диван калды-лаа апар-баан, а хөвөөсүн камнап алгаш, өск-көр ажалдаарынын аргазы тымы-ган.

М. СМРНОВА.

ЗАВОДТАР РАЙОНУ

Оруктун ол-бо талазында тараан бир-дески мыйтары көрүп чор мен. Чазын оларын бурунгары частып, хөвөөсүн-ле бээр ийиң. Ону би-лир болгаш, ужурашкан өнүкчө аажык, оокум сөгөлдөң-не:

Сайлан чөргө мый тарым, Сайлан чоңаң кыштыр кырген, Ору-куду салгып калкан, Ору-диге барымын Кызыл.

Алы-хөмгө, ыш-дыкка, Алты-чөмгө, дөм-лөткө, Уе «маны» дарганашкан Улутураг барымын Кызыл.

Кижинин арны сорук кирип, чай-нап, мындаында өрүшкүлүгү сүтгөй дөткөп калды:

— Ынчаар мактаары канчал-даа чөтүмчүлүгү. Хоорайнын бо талазы бөдүлү-ла заводтар району болу бер-ип тур. Иштинге кирип, сай-даңы аптайн, анаа-ла эргий кезиптер бестин бистин намыскалың өздөлдө бо талажы көргөш, кулакка тын-на-ла турары бо-тур. Кызыл — рес-публиканын көрүчү. Оон бамды-камын бо таладан тода көр-дүр.

Заводтар району... Дөө-ле иш-кээр, теректер аразында алгы заво-дунуң туугуларын көстүп тур. Оор ат-сураа бүтү Тывага негелзген, бис-тин баштайгы заводчу-ла болгай. Ында кайгамчыктыг кижилер — орус болгаш тыва кадрлар ажаллап турар. Тыва АССР-нин Деди Советин депутаттыг эш Хуураппын хоо-чун мастер деп чоргаларына азыр бис.

Көдөр көргөш, уузу-узуң корпус-тарлыг, ыш-бузу дөмгөн, шимээ-даштыг улуг завод бар. Ол дээрде «демир-дестин кезер эгелзген»: бүдүн-бүдүн машиналары-даа, олар-нын тус-тус кезектерин-даа кинир бергеш, анаа септеп-сепип, шутт чаа кылып каар автосептегел заводу ол-дур. Ол заводтун тургустунуң Тыва-нын ажал-агыттын хөжүмдөңгө канчаар-даа аажок улуг сал-дарлыг болган дээрин чуугалаан-даа хөвөө бар дөптө.

А оон ыңайлаарга, «арыг ханы-лаарга мый сыйры» дээрне дег, за-водтар кола-ыжа болгаш саны кө-рүдөй бээр: хлеб заводу, пиво заво-

ду, сүт заводу... Оларга улаштыр сүт комбинаты, тарза сайгар ба-заа, эрт комбинаты сугарын база-ла цех-цех айы-биле тургустунган заводтарга кириштирип болур. Мынчан кээрле, кызылчыларын, Тываның ажалчы чоннарынын хө-регелдерин хандырар чинк улет-пүрүн хөжүмдөңгө хоорайнын бо та-лазынын улуг ужура-дууламыс де-мекселегин барып болбас-тыр.

— Кандыг кайгамчыктыг кал-дар мында өзүп, ажаллап, чурттап турар дээр силер! — деп, ужурашкан кижилер магадзы. — Оларын дуга-йын солундарын номчуп, радиодан ыңналар-дыр мен. Ынчала-даа ко-ла чүе кижилер алдына эвес, а бистин республиканын анык ажал-чы аңгызынын тыптып, өзүп, да-дыгыс келгени боу-дур.

Ажалчы аныгы... Кандыг-лаа чуртутун, можунун арын-шырай-ын көстүр. тура-сору, чүдү-чү-руу ында деп билдир бис. Ынчаарга совет улустун аас-кежиктиг өг-бү-лөсүн Тыванын ажалчы аңгызын оңайгай байдалдарын ачы-апы-рылаа өзүп быжыккан. Ол болза улуг орус болгаш өскө-даа ажал-дун-ула уластарын изиг дөткөмчөс, чы-

Беш чылды дөрт чылда

№3 автоажыл-агыда чолаачылар бригадир В. Жбановтуң бригада-зы беш чыл планын дөрт чылда кууседир деп социалисттик хүлээлени ал-ган. Ол коллективтин эки эгелзешинин И. Фроленкога, Н. Хребтовка, И. Придверова баштаган бригадалар дөткөн.

Партиянын ам болур съездинге уткуштур олар автомашиналарын ажалгалынын коэффициентин 0,75 хуу чедиргеш, квартал планын март 29-та кууседирин хүлээнгенер.

А. РАЧКОВА.

